

А.С. Серeda, аспірант,
Харківський національний економічний університет
м. Харків, Україна
alina-sereda@yandex.ru
науковий керівник д.е.н., проф. Рясенєва О.В.

ПЕРЕДУМОВИ НЕЛІНІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТУ

Визначальною рисою сучасності є ускладнення структури економічних систем, прискорення науково-технологічних змін, інтеграційні процеси та всеохоплююча глобалізація, яка стає важливим реальним чинником розвитку економіки кожної країни. В цьому зв'язку набувають суттєвого значення питання ефективного функціонування економіки України, проблеми визначення поведінки, напрямів, масштабів і глибини її взаємодії з національними господарствами інших країн. Важливість врахування інтеграційних, глобалістичних процесів для України визначається дією взаємопов'язаних між собою факторів: по-перше, перехід до ринкової економіки та подолання трансформаційної кризи тісно пов'язаний із необхідністю знаходження Україною належного місця в міжнародній торгівлі; по-друге, в умовах посилення процесів глобалізації та інтернаціоналізації, поглиблення міжнародного поділу праці, транснаціоналізації необхідним для підприємств України є розробка власного доцільного сценарію входження у світове конкурентне середовище, орієнтованого на забезпечення економічного розвитку та реалізацію національних інтересів країни.

Висока міра нестаціонарності, нелінійності та невизначеності сучасного ринкового середовища, змінюваність економічних параметрів, поширення кризових явищ, знаменують формування так званої "епохи біфуркацій", за якої якісні глибинні перетворення охоплюють економіку практично всіх країн світу, відкриваючи нові можливості та породжуючи небачені загрози й ризики їхнього подальшого розвитку. Оскільки нестабільність та непередбачуваність розвитку, як не парадоксально, стають визначальною ознакою нинішнього часу, загострюється потреба в глибокому економіко-філософському осмисленні сутності, структурно-економічної динаміки та моделюванні поведінки соціально-економічних систем в даних умовах. Особливого значення набуває аналіз поведінки підприємств в контексті господарського розвитку як нелінійного, багатоваріантного та внутрішньо суперечливого процесу, а також необхідності моделювання і передбачення поведінки дисипативних систем, котрі не піддаються точному опису через високий ступінь стохастичності проявів зовнішнього середовища. Цим і визначається актуальність даної проблеми.

Фактори впливу нестабільного економічного середовища на поведінку підприємств мають як зовнішні, так і внутрішні джерела. До зовнішніх факторів, що збурюють, можна віднести: коливання валютних курсів; зміни в законодавчій базі країни; політичну нестабільність; зростання рівня безробіття; коливання попиту на продукцію, що випускає підприємство; виникнення та банкрутство великих фірм, що працюють у певній галузі; зміни у складі конкурентів і постачальників сировини; досягнення науково-технічного прогресу; коливання цін на енергоресурси та інші.

Серед внутрішніх факторів, що збурюють, можна виділити: інноваційні пропозиції працівників; коливання цін на ресурси одного об'єднання; зміну обсягів та технології виробництва; втрати інформації при переході з одного рівня управління до іншого. При цьому стан зовнішнього й внутрішнього середовища швидко змінюється в часі й не завжди має закономірний характер, - найчастіше він є чутливим до впливу факторів імовірнісної, стохастичної природи, що ускладнює прогнозування.

Великі промислові підприємства України є надто чутливими до протиріч і впливів вищезазначених факторів і, як наслідок, до циклічних коливань основних економічних показників.

Все це зумовлює виникнення нелінійних ефектів поведінки господарюючого суб'єкта.

Концептуальні основи даного напрямку лежать у сфері моделювання поведінки складних систем, що розвиваються, і становлять ядро так званої "науки складності" – нового напрямку наукових досліджень, центральним місцем якого є необхідність передбачення поведінки систем, котрі не піддаються точному опису і моделюванню через високий ступінь стохастичності проявів зовнішнього середовища..

Процес функціонування і розвитку підприємства з системних позицій можна представити у вигляді наступної схеми (рис. 1).

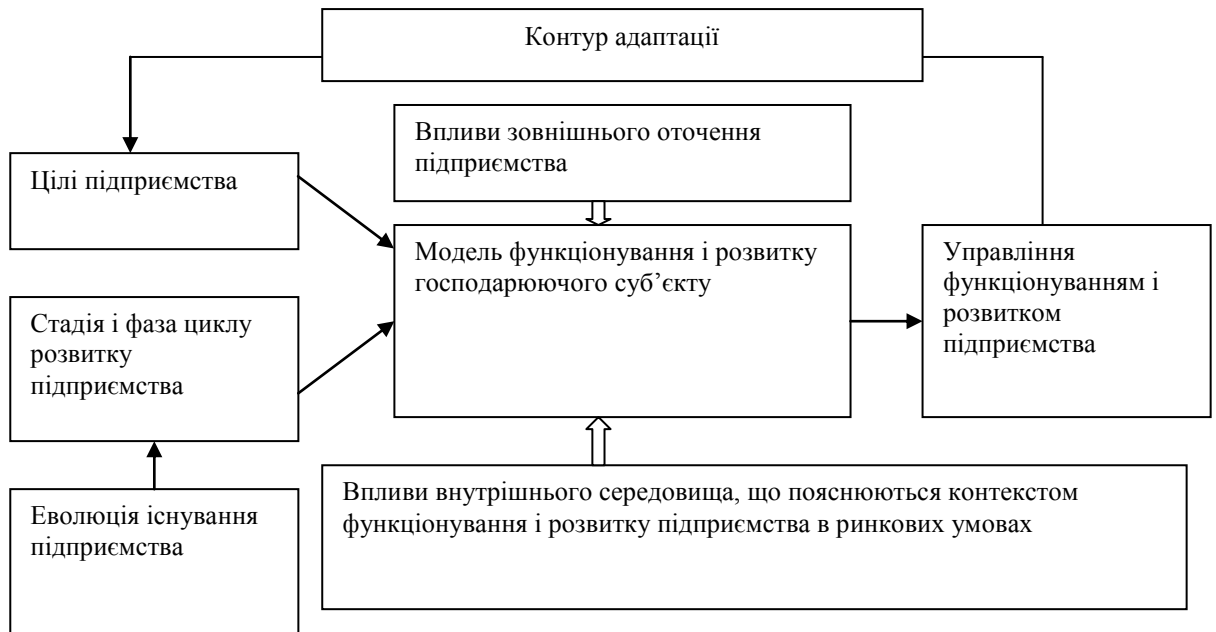

Рис. 1. Схема функціонування і розвитку підприємства

Таким чином, моделювання поведінки підприємства в рамках процесу управління його розвитком підприємства дозволяє усувати негативні диспропорції, що виникають у відхиленні від запланованої в часі поведінки і знову створювати позитивні диспропорції як джерело подальшого розвитку підприємства.

Список літератури: 1. Гуля О. С. Моделювання процесів управління підприємством в умовах циклічних змін ринкового середовища: автореф.дис.,к.е.н., Донецький національний ун-т – Донецьк,2007-20 с. 2. Новосельський О. М. Моделювання стійкості підприємства з урахуванням ризику: автореф. дис.,к.е.н., Київський національний екон. ун-т ім. В. Гетьмана.-К.,2008-18 с. 3. Раєвєва О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: Монографія.-Х.: «ІНЖЕК», 2006.- 496 с.